

ביומנו עד כמה התרשם ממנו כשנסע אליו לוינא, ונתן בידו מכתב אל הרבי מטשורטקוב.

כשאבד כספו שהשקיע במסחר, נאלץ לקבל עול רבנות. נבחר פעמיים לקולומיא, והכל בוטל בגלל התנגדות החסידים. הרבי מבלז סיכל את בחירתו, בהצביעו על כך שהוא ציוני מורד במלכות. בקיץ תרנ"ז עבר לרבנות בוטושן שברומניה. תיקן שם בעניני היהדות והחינוך, ולחם בשבועה המיוחדת ליהודים. בתרס"ז השתתף בווינא בוועידה לעזרת יהודי רומניה. לא שבע נחת מכהונתו בעיר, וידע התנגדות ומחלוקת. היה מועמד רציני לירוסלב אחרי פטירת הרב ולדברג, כשמולו התיצב הרב מאיר הורביץ מבוצץ. אף אחד לא קיבל שני שלישי מהקולות, ורק בתר"ף נבחר פה אחד לרבנות הקהילה. יומיים אחרי כן נפטר בבוטושן, ביום כ"א סיון תר"ף. בניו: א. ד"ר מאיר. נשלח לטרבלינקא עם ז' ובנו היחיד הי"ד; ב. פרופ' יעקב, רופא עינים בירושלים.

הניח בכתובים חיבורים שאבדו, ובהם שו"ת הפנינים. מאמרו לפי חרב בהלכות מלחמה, נדפס בקובץ אוצר התורה בוקרשט. קטעים מספרו פניני ים שלח לשי"ב להדפסה בחוברות קבוצי אפרים, שנה א.

תשובות אליו: אבן יקרה, תנינא, סט; מהרש"ם, ח"ז, קע, קעז בתר"ס — תרס"ח; שו"ת רבי"ז, ח"ג, כג, פט-צג, קח.

שמעון פדרבוש, התור, שנה ז, ח' כו-כח, 7-6; רייל הכהן מימון, ספר המזרחי, קה-קכט; נימ גלבר, תולדות התנועה הציונית בגליציה, א, 235-231; ישראל קלוזנר, אנציקלופדיה של הציונות הדתית, ג, 221-216, עם ביבליוגרפיה; פשמישל, 91; פנקס הקהילות רומניה, א, 34.

ר' יהושע לנדא

בנו של ר' אלישע אב"ד מליץ, ב"ר אריה ליב אב"ד שם, ב"ר אשר אב"ד נרול, ב"ר אריה ליב אב"ד שם, ב"ר אשר אב"ד בלז, ב"ר צבי הירש אב"ד לבוב ולובלין, אחיו של הויכר ר' ליב מקראקא, כמפורט במגילת יוחסין וסדר ההתקשרות, תר"ע, דף יב-יג. רבה של רזאכיב, ואח"כ אב"ד קנטשוגה בה נפטר ביום כ"ג אב תר"ט. על כסאו עלה חתנו ר' יוסף יוסקא וסטרייך.

ר' יהושע יחזקאל פיבוש ב"ר משה דוד לנדא

בנו הגדול של ר' משה דוד ואחיו של רנ"י מאושפיצין. תלמיד הדב"ח שחיבבו מאד, והכריחו להיות זמן קצר אב"ד דוקלא. גר בבריגל, וסירב לקבל רבנות. רבו של רד"ב ויידנפלד מטשבין שאמר עליו שגדול כאחיו, אלא שנחבא אל הכלים

וזאת ליהודה, קובץ מאמרים בחכמת ישראל, מוקדש ליובלו השבעים מאת ידידיו, ת"א, ועד היובל, דפוס הפועל הצעיר, תרצ"ז, 96, 122 עמ', עם חלק באנגלית. בהתחלה הערכות על עבודתו הספרותית.

ספר זכרון האסיף, תרמ"ט, 62; מדינה וחכמיה, 133-134, עם תמונתו; קרסל, ג, 289-288, עם ביבליוגרפיה; תולדות התנועה הציונית בגליציה, א, 102-103; זיינול דיאמנט, לעקסיקאן, חיד, 438-435, עם ביבליוגרפיה; שמעון אורן, א"ע, כא, 940.

ר' יהודה מנחם (ליבוש מנדל) לנדא

מבוטושן (תרכ"ב — תר"ף)

נולד בשיניבה ביום כ' טבת (ולא שבט) תרכ"ב. בגיל רך ניתתם מאמו, אביו העתיק את מושבו למקום אחר, ועל כן נתגדל בבית אבי אמו: הסוחר התי"ח ר' אפרים אברהם גוטליב, בנו של בעל יד הקטנה. בן י"א למד אצל האב"ד רד"כ ר"פ, ונחשב כעילוי. בגיל בר מצוה נסמך מהשו"מ. בן י"ז נשא את בתו של ר' מאיר שכטר מחסידי צורטקוב בפשמישל, וסמך לשולחנו. למד שם אצל הבית יצחק, עם בן אחיו ר' גדליה שמלקיס.

רכש לעצמו השכלה, ונתפס לרעיון הציוני. ערך מתרין מסעות תעמולה בגליציה, ונחשב כגדול הנאמרים העממיים החביב על ההמונים. דרשותיו היו מיוסדות על מובאות מהמקורות, עם תפיסה פוליטית. בלט במיוחד בוועידות חובבי ציון בשנים תרנ"ג — תרנ"ד. ממיסדי המזרחי בוועידת פרשבורג תרס"ד, וציר לקונגרסים הציוניים. הרצל מספר

הרב יהודה מנחם לנדא מבוטושן

בהסתר על חיי יהדות תקינים, ומשהוקל למגורשים עבר לעיירה ינגיאל שבאוקראינה. ערך מהזכרון לוח עדות למועדי השנה, ואיכסן אורחים בביתו למרות הסכנה שבדבר. עלה לארץ דרך טהרן בתשי"ג, והתמסר לפעולות הצלה. אירגן משלוח חבילות לגולי עירו בסיביר. גר בצניעות בירושלים. נפטר בן נ"ג אחרי מחלה ממושכת, ביום ב' ניסן תשי"ב. בנו: א. ר' וולול; ב. ר' נפתלי הירץ, מנהל קרית נוער ומראשי כולל גליציה; ג. הב' נחום אריה, נפטר בסיביר ביום י"א ניסן תשי"ב.

ליזנסק, 96, 168, 199-203.

ר' יואל משה ב"ר מרדכי זיסקינד לנדא

מליזנסק ויברוב (תקע"ז – תרנ"ד)

נולד בשנת תקע"ז לאביו ר' מרדכי זיסקינד ראב"ד סטרי. אמר שיחוסו מגיע לנ"ב (הכוונה למשפחתו) עד קורח, כמשי"ב ר"י אייבשיץ במחלוקתו עם ר"י עמדין (מהרש"ם הכהן עה"ת, (13)). נישא כנראה לזולקוב, בה חתם על גאון צבי חו"מ, ת"ר. ארבעים שנה כיהן ברבנות הקהילות מגרוב, ליזנסק ויברוב, כמו הר"ת של שמו. בתרל"ה לערך (ולא בתרמ"ב) עבר מליזנסק בה כיהן כעשר שנים, לרבנות יברוב בה תיקן וגדר את עניני הדת בחומת ברזל (ראשי הקהל: רמ"מ זינגר, ר' שאול ברו"מ ור' מאיר פליעגער, מחז"ה, י"ח שבט תרנ"ד, 6). עד זמנו התפללו בנוסח אשכנז, והוא הנהיג להתפלל ספרד (יברוב, 47). חסיד השר שלום מבלז ובנו המהר"י, ובהשפעתו נעשה חתנו חסיד בלז. נפטר ביום ג' טבת תרנ"ד. בנו ר' נפתלי הירץ אביד סטרליסק התחמם בהספרו, שהיה מורה הוראה יחיד במינו במדינה (אהבת ציון, מ.). על מקומו נתקבל חתנו בעל חבצלת השרון, אף כי תחילה חששו ממנו מצודי רבי אלימלך רובין הסגי נהור (משה מארגעל מוישנה, המגיד החדש, ג, 257). חתנו גם: ר' משה (ברא"ל מאוהניב?) הורשובסקי (בתרמ"ה ביברוב), נכד ר' אליהו אביד דרוהוביטש; ר' דוד'ל רוטמן מחסידי בלז בליזנסק וגבאי א"י.

תשובות אליו: ובחרת בחיים, כו, טו"ד, ח"ב, רלז לזולקוב, שירי טהרה, דף סט ע"ב; מהרי"א הלוי, ח"א קלג בתרמ"ג; מהר"ץ חיות, ח"א, נט לפני תרי"ט לזולקוב; מצפה אריה, תנינא, או"ח, יד, אה"ע, כט, חו"מ, כב.

ר' יואל משה ב"ר נפתלי הירץ לנדא

מגליגור (תק"ך – תק"ץ)

בנו של ר' נפתלי הירץ אביד זוללין וגרעניץ. רבה של גליגור (ולא גליגא, גלינא). אח"כ אביד לינסק, וי"א שרק נטמן בה. רש"מ הלנדר מוסר בספרו

ולא חיבר ספרים. נפטר לפני תרס"א. בנו ר' משה דוד בבריגל, אבי שינדל יוכבד ז"ל השניה של האדמו"ר מאחרוב. נפטרה באנטוורפן בת פ"ה ביום ד' תמוז תשמ"ג, ונטמנה בזכרון מאיר.

תשובות אליו: שי"ב, דב"ח, ח"ב, או"ח, לו בתרכ"ג (לר' יחזקאל מיבל); לאחי, כנף רננה, או"ח, נו, יו"ד, ח"א, לב, ח"ב, ג, ד בתרל"ז (לר' יהושע יחזקאל מיבוש סג"ל); שו"מ, רביעאה, ח"ג, ז, קלד בתרי"ט – תרי"ב (לר' יחזקאל מיבוש); שם עולם, ח"א, טז, פה, ח"ב, קסר, קמב בתרכ"ח – תרל"ו (לר' מיבוש).

ר' יואל משה ב"ר יחזקאל לנדא

מליזנסק (תרנ"ח – תשי"ב)

נולד בסטרליסק בשנת תרנ"ח לאביו האב"ד ר' יחזקאל. שימש את אביו בהלכה כשעבר לרבנות ליזנסק, והיה יד ימינו בעסקנות מוסדות העיר.

הרב יואל משה לנדא מליזנסק

נקרא רבה האחרון של ליזנסק, אף כי התפרנס ממסחר. מזכיר אגו"י ובית יעקב, וחבר העיריה. שלט יפה בפולנית מבלי ללמדה, והיה איש הקשר בין הקהילה והשלטונות. ניחן בפקחות ובטוב לב, ועשרות פנו אליו לניסוח בקשותיהם. בעל תפילה מעולה בביהכ"נ ובביהמ"ד הגדול. השיג הנחה של חמישים אחוז לנוסעים אל ציונו של הנו"א, ובשל כך עלה מספר הבאים ביום השנה מאלפיים לחמישה עשר אלף. מחסידי בלז.

בכניסת הנאצים התעללו בו, וברח מזרחת עם ז' טובה שנפטרה בתשמ"ו. התעכב ר' חודשים בשטרוויץ שליך בראד, וגלה לסיביר. שקד שם